

27.03.2026- 20 ROCZNICA ŚMIERCI STANISŁAWA LEMA

(1921-2006)

Krótką notatka o STANISŁAWIE LEMIE

Stanisław Lem urodził się 12 września 1921 r. w zamożnym domu na ul. Brajerowskiej w przedwojennym, polskim Lwowie jako jedyny syn Sabiny zd. Woller i laryngologa Samuela Lehma. Jak sam wspominał w „Wysokim Zamku”, jako dziecko lubił zabawy określane przez dorosłych mianem niszczycielskich (np. dekonstruował mechanizmy, by poznać ich istotę). Tuż przed wybuchem II wojny światowej zdał maturę, ale nie udało mu się dostać na wymarzone studia na Politechnice Lwowskiej. Dzięki wpływom ojca rok później rozpoczął naukę na Wydziale Medycznym Uniwersytetu Lwowskiego, ale inwazja Niemiec na ZSRR i zamknięcie uczelni spowodowały, że musiał porzucić studia. Podjął pracę jako pomocnik mechanika i spawacz w firmie Rohstofffassung – wykradzione stamtąd materiały wybuchowe i amunicję przekazywał polskiemu ruchowi oporu. Ukrywał też na strychu kolegę pochodzenia żydowskiego. Po zakończeniu wojny, w lipcu 1945 r., w ramach akcji repatriacyjnej, wskutek której rodzina Lemów utraciła cały majątek, został wraz z rodzicami przesiedlony do Krakowa. Na Uniwersytecie Jagiellońskim podjął przerwane studia medyczne, otrzymał absolutorium, ale nie przystąpił do końcowych egzaminów i nie zdobył dyplomu lekarskiego.

Stanisław Lem pisał już w czasie studiów, ale dopiero w 1950 r. za namową prezesa Spółdzielni Wydawniczej „Czytelnik” stworzył swoją pierwszą powieść SF „Astronauta”, która ukazała się drukiem rok później i momentalnie stała się bestsellerem, a sam Lem został przyjęty do Związku Literatów Polskich. Kolejne lata przyniosły sukcesy „w życiu osobistym i zawodowym” – w 1954 r. ożenił się z Barbarą Leśniak, wydawał kolejne dzieła, które cieszyły się powodzeniem wśród czytelników, w 1968 r. doczekał się syna Tomasza, pisał i wydawał dalej, zaczął zyskiwać uznanie na całym świecie. W 1980 rozważano jego kandydaturę do Literackiej Nagrody Nobla (ostatecznie otrzymał ją wówczas Czesław Miłosz).

Stanisław Lem mieszkał z rodziną w Krakowie, w latach 1983–1988 w Wiedniu, potem znów w Krakowie – choć uważał się za lwowianina, nigdy już nie odwiedził rodzinnego miasta. Zmarł również w Krakowie 27 marca 2006 r., a urna z jego prochami została złożona na cmentarzu Salwatorskim.

Twórczość Stanisława Lema kojarzy się przede wszystkim z fantastyką naukową, czyli science fiction, ale trzeba pamiętać, że ów – nomen omen – fantastyczny pisarz to również filozof, futurolog, eseista oraz krytyk literacki. To najczęściej tłumaczony polski pisarz (jego książki przetłumaczono na ponad 40 języków, a wydania osiągnęły łączny nakład ponad 30 milionów egzemplarzy). W pewnym okresie był najbardziej poczytnym nieanglojęzycznym pisarzem SF – doceniony w Europie, uwielbiany w byłym ZSRR i w obecnej Rosji, nie dość zrozumiany jedynie w USA. Poruszał tematy takie jak: natura ludzka, zwłaszcza w świetle rozwoju nauki i techniki, możliwości komunikacji istot inteligentnych we wszechświecie i miejsce człowieka w tymże. W genialny sposób wkomponowywał refleksję filozoficzno-naukową w popularny gatunek literacki i łączył ją z atrakcyjną fabułą.

ZNANE UTWORY

